

Урокі праверкі ў Беларускай партарганізацыі

Асобае становішча Беларускай савецкай сацыялістычнай рэспублікі як нацыянальнай рэспублікі, мяжуючай з капіталістычным Захадам, вызначыла асаблівасці і выключную адказнасць камуністычнай партыі Беларусі і яе кіраўніцтва ў правядзенні такога важнейшага палітычнага мерапрыемства, як праверка партдакументаў.

Пагранічнае становішча Беларусі спакушае ўсякага роду контррэвалюцыйныя, белагвардзейскія, шпіёнскія і буржуазна-нацыяналістычныя элементы на тое, каб самымі разнастайнымі шляхамі пралезці ў КП(б)Б для падрыўнай работы. Праверка партыйных дакументаў паказала гэта з усёй відавочнасцю.

Дарэвалюцыйная Беларусь, зняволеная царскай Расіяй, з'яўлялася эканамічна адсталай краінай, не меўшай магутнага індустрыяльнага пролетарыята і буйных пролетарскіх цэнтраў. У беларускіх гарадах пераважала дробная буржуазія (дробныя гандляры, саматужнікі, рамеснікі). Сельская гаспадарка знаходзілася на прызмерна нізкім узроўні. Памешчык, пан і кулак на вёсцы адыгрывалі дамінуючую ролю. Асабліва вяліка была адсталасць Беларусі ў галіне культуры. Развіццё класавай барацьбы ўскладнялася шматнацыянальным складам народаў, насяляючых Беларусь.

На гэтай глебе і развіваўся на тэрыторыі сучаснай Беларусі рад контррэвалюцыйных, нацыяналістычных і дробнабуржуазных партый, як Бунд, эсэры, меншавікі.

Для таго каб уясніць сабе ўсю складанасць абстаноўкі, у якой камуністычнай партыі Беларусі прыходзілася адстойваць справу вялікай пролетарскай рэвалюцыі, трэба мець таксама на ўвазе, што працоўныя масы Беларусі перажылі нямецкую акупацыю, польскую акупацыю, бандытызм і цэлы рад эсэраўскіх паўстанняў.

Факты гавораць аб тым, што эсэры абралі тэрыторыю Беларусі як адну з баз для збірання сваіх сіл і як плацдарм для контррэвалюцыйных выступленняў супроць савецкай улады пры прамой і непасрэднай дапамозе імперыялістычных інтэрвентаў.

Побач з адкрытымі формамі контррэвалюцыйнай барацьбы су-

проць савецкай улады класавы вораг дзейнічаў таксама і **замаскаванымі шляхамі**.

Распрацоўка раду матар'ялаў у сувязі з праверкай партдакументаў у камуністычнай партыі Беларусі паказала, што яшчэ ў першыя гады рэвалюцыі, калі КП(б)Б арганізацыйна толькі аформілася, а сілы ўсёй партыі былі накіраваны на арганізацыю перамогі ў грамадзянскай вайне, контррэвалюцыйныя, дробнабуржуазныя нацыяналістычныя партыі прасунулі ў наш савецкі апарат і ў рады камуністычнай партыі цэлыя групы сваіх людзей для вядзення падрыўной, контррэвалюцыйнай работы.

Замаскаваныя метады барацьбы класавага ворага атрымалі сваё найбольшае развіццё к таму часу, калі мы адбілі напад інтэрвентаў звонку, вызвалілі Беларусь ад нямецкай і белапольскай акупацыі і разграмілі сілы дамарошчанай контррэвалюцыі. **Іменна ў гэты перыяд вораг, будучы разбітым у адкрытай бойцы, прадаўжае барацьбу іншымі шляхамі: вораг надзявае маску, імкнецца пранікнуць у партыю, у савецкі апарат, каб захаваць, такім чынам, свае кадры і весці разлагаючую, контррэвалюцыйную работу знутры.**

Тактыка двурушніцтва становіцца адной з форм барацьбы нацыяналістычных контррэвалюцыйнераў супроць савецкай улады. Адзін з віднейшых прадстаўнікоў беларускай нацыяналістычнай контррэвалюцыі, Ігнатоўскі, эсэр з 1904 года, удзельнік Яраслаўскага паўстання, пазней выкрыў прызначэнне гэтай тактыкі:

«Я прызнаю, што з моманту ўступлення ў партыю я веў свядомую падвойную палітычную гульню ў інтарэсах ажыццяўлення ідэалаў беларускай контррэвалюцыйнай інтэлігенцыі. Іменна выходзячы з гэтага, я напярэдадні ўступлення ў большэвіцкую партыю ўмовіўся з віднейшымі лідэрамі нацыянал-дэмакратычнага беларускага руху, маімі сябрамі па эсэраўскай партыі, у прыватнасці з Крычэўскім Пятром, перад яго уходам з Менска за кардон, што на розных палітычных участках, дзе мы будзем працаваць, дапамагаць трыумфу агульнай беларускай справы. Таму я пацвярджаю паказанні Цвікевіча, што я з Крычэўскім разышоўся па формуле: «Ты ідзі працаваць для Беларусі на Захад, а я пайду працаваць на Ўсход...»

Таксама пацвярджаю наступнае месца з паказанняў Цвікевіча, чутае ім заганіцай ад маіх палітычных сяброў па эсэраўскай партыі: «Калі мы пакідалі Менск, дык Ігнатоўскі гаварыў нам: «Нічога, хлопцы, мы будзем тут лаяць вас, а вы заганіцай лайце нас, а ад гэтага агульная беларуская справа толькі выйграе».

Або вось другі, не менш яркі дакумент, які пацвярджае пераход класавага ворага да новай тактыкі: «Мы рэкамендавалі беларусам уступаць у партыю, каб яны маглі займаць адказныя пасты і весці палітыку Прышчэпава і Баліцкага. Таму мы віталі ўсякага беларуса, уступіўшага ў партыю. Нам трэба беларусізаваць партыю і мець

там сваіх людзей, нацыяналістычна настроеных беларусаў. Гэта вярбоўка ў партыю рабілася, так сказаць, для абароны нашага тылу, з аднаго боку, а з другога боку, трэба было ўсюды мець сваіх людзей» (з паказанняў нацыянал-дэмакрата Лёсіка па справе СВБ).

Такая была тактыка контррэвалюцыйных беларускіх эсэраў, выступашых пад нацыяналістычным флагом.

Прыкладна такой-жа тактыкі прытрымліваліся і бундаўцы. У свой час віднейшы кіраўнік бундаўцаў, Вайнштэйн, вельмі недвухсэнсна заяўляў, што «пры з'яўленні кампартыі з Бундам апошні захавае свой рэвалюцыйны дух і сваю гістарычную загартаванасць. Адмаўленне ад уваходжання ў РКП не дасць Бунду ні магчымасці развівацца, ні магчымасці існаваць».

Аб эсэрах, якія пралезлі ў нашу партыю і не адмовіліся ад сваіх старых контррэвалюцыйных поглядаў, трэба сказаць, што яны для скрыцця свайго мінулага ўмела выкарысталі надзвычай забытаны пераплёт соцыяльных і нацыянальных адносін у гады грамадзянскай вайны.

Праверка партдакументаў у кампартыі Беларусі паказала, што ў радзе выпадкаў выходзілі з дварожных нацыяналістычных партый, пралізаючы ў КП(б)Б, залічвалі ў свой партыйны стаж час прабывання ў тых партыях. Сваю контррэвалюцыйную дзейнасць—а ў радзе выпадкаў і свой актыўны ўдзел у барацьбе супроць савецкай улады—яны выдавалі за партызанскі камуністычны рух. У радах КП(б)Б, такім чынам, аказаліся людзі, якія лічылі за сабой у якасці рэвалюцыйных заслуг рад гадоў яўна контррэвалюцыйнай, антысавецкай дзейнасці.

Яркім прыкладам у гэтых адносінах можа служыць ускрытая ў ходзе праверкі партдакументаў так званая «Капыльская справа».

У Капылі да канца 1919 года існавала сільная эсэраўская арганізацыя. У кіруючы склад гэтай арганізацыі ўваходзілі і манархічныя элементы. Пасля адыходу белапалякаў гэта арганізацыя стала выдаваць сябе за большэвіцкую. Каб лягчэй пранікнуць у рады большэвіцкай партыі, эсэры жульніцкім шляхам абвясцілі сябе чырвонымі партызанамі. Паміж іншым эсэраўскія дружыны, якія гэтымі людзьмі выдаваліся за партызанскія арганізацыі, вялі контррэвалюцыйную работу супроць савецкай улады.

Кіраўнікі эсэраўскай арганізацыі ў Капылі ўпаследку атрымалі партбілеты (шляхам узаемнай рэкамендацыі), прабраліся на кіруючую работу: Чарнушэвіч—у якасці нам. дырэктара Інстытута мовы Беларускай Акадэміі Навук; Гурло—дырэктарам Інстытута народнай гаспадаркі; акурат так сама частка з іх прабралася ў Наркамасветы.

Контррэвалюцыйную дзейнасць эсэраўскіх элементаў, прабраўшыхся ў нашу партыю, трэба разглядаць у цеснай сувязі з дзейнасцю нацыянал-дэмакратычных элементаў. Праверка партдакумен-

таў паказала, што, як правіла, зыкрытыя нацдэмаўскія элементы ў мінулым належалі да эсэраў. І гэта, безумоўна, не выпадкова, бо карэнні эсэраўскага і нацдэмаўскага рухаў адны і тыя самыя—беларускае кулацтва. Сапраўдны твар гэтых буржуазна-нацыяналістычных, эсэраўскіх элементаў характарызуецца тым, што яны ў гады грамадзянскай вайны, дэкларуючы за «незалежную Беларускую народную рэспубліку», на справе прадавалі Беларусь оптам і ў розніцу імперыялістычным драпежнікам, пачаргова нямецкім, польскім і французскім, а пазней ператварыліся ў платных агентаў замежнай контрразведкі.

Тое, што характэрна для контррэвалюцыйнай дзейнасці эсэраўскіх і нацдэмаўскіх элементаў, пралезітых у нашу партыю, у роўнай меры адносіцца і да контррэвалюцыйных, трацкісцка-меншавіцкіх і бундаўскіх элементаў.

Праверка партдакументаў паказала, што ў агромнай большасці выпадкаў былыя бундаўцы, прынятыя ў рады КП(б)Б, потым аказаліся ў радах трацкістаў. Гэта гаворыць аб адной і той самай соцыяльнай базе меншавіцка-трацкісцкіх і бундаўскіх элементаў, а таксама з'яўляецца паказчыкам таго, што значная частка былых бундаўцаў, прынятых у нашу партыю, па сутнасці, прадаўжала заставацца на сваіх старых ідэйных пазіцыях.

* * *

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы